

Paul Glynn

Een lied voor Nagasaki

*De geschiedenis van Takashi Nagai
wetenschapper, bekeerling
en overlevende van de atoombom*

uitgeverij
Betsaida
's-Hertogenbosch

Inhoud

Voorwoord	7
1 Kalmte, de eerstgeboren zoon	9
2 Vuurvliegjes, sneeuw en een leeuwin	17
3 Kublai Khan, Tsune en Pascal	25
4 De muis die de sterren niet kon zien	39
5 't Is een kwade wind	47
6 De verborgen christenen	53
7 De klokken van Nagasaki	65
8 Dauw over de pracht van de ochtend	75
9 Stille Nacht en een kostbaar leven	85
10 De maagd en de hoer	101
11 De grote Pan is dood	111
12 Aan de voeten van een leermeester-portier	117
13 Blank Australië en het gele gevaar	127
14 Orkanen en het wuivende bamboe	137
15 Een christelijke Nenbutsu-aanroeping en de duistere nacht	147
16 Arrogante Heike komen ten val	159
17 De machine die zich tegen haar meester keerde	167
18 Maar Midori zal aan mijn zijde staan	177
19 Toen de zon zwart kleurde	187
20 En de regen veranderde in vergif	193
21 Het laatste zwarte gat in het heelal	203
22 Sprekende beenderen en een nieuwe mantra	209
23 Midden op de dag hilde een volk	215
24 Onze troost ontspringt niet aan het toeval	225
25 De parabel van de kale hut	239
26 Het kleine meisje dat niet huilen kon	247
27 Het lied van een lepralijder in Tokio	263

28	De blauwe lijster die de beer opzocht	271
29	De navel van de wereld	283
30	Op de derde dag vallen de kersenbloesems af	295
31	Voor alles wat is geweest: dank U; voor alles wat nog komen zal: 'ja'!	305
	Epiloog	315
	Woorden van dank	321
	Lijst van Japanse woorden	323

1

Kalmte, de eerstgeboren zoon

Takashi Nagai zag het levenslicht in de oude ongerepte prefectuur van Shimane. Die ligt noordnoordwest van Hiroshima en de lange kustlijn wordt omspoeld door de Japanse zee. In de winter vullen de winden die uit Siberië komen aanzetten, de dalen met sneeuwduinen. Neem een kaart en u zult zien hoezeer dit een natuurlijke landingsplaats was voor de oude Chinese en Koreaanse kolonisten, die gehoor gaven aan het avontuur en het idealisme in de aansporing: 'Trek oostwaarts jongeman, naar het oosten!'. De nieuwkomers waren verbaasd over de bergachtige structuur van het schaars bevolkte land en in het bijzonder over zijn groene schoonheid die als een verzameling van bronnen ontspringt aan de rijke vulkanische bodem.

Oude boeken over aardrijkskunde beschreven Japan als een deel van de 'ring van vuur' - de boog van vulkanen en aardbevingen die zich uitstrekt van de westkust van Zuid Amerika, via Mexico en Californië door de Stille Oceaan langs Hawaï en Japan, dan naar het zuiden via Indonesië naar Nieuw Zeeland. Nadat Japan uit de zee was opgerezen barstten er overal vulkanen uit, die massa's lava uitstortten die tot basaltrotsen afkoelden. De ijstijden brachten gletsjers die langzaam van de bergen afgleden, dit basalt verpulverden en nieuwe dalen uitschraapten. Wind, storm en vooral de cyclonen die in de tropische gebieden ontstonden, zetten het proces voort waardoor geleidelijk aan de vruchtbare aarde en de rijke

dalen van Japan ontstonden.

Geschiedkundigen vinden de eerste sporen van menselijke bewoning in Japan in de neolithische periode. Rond de tijd dat Julius Ceasar Groot-Britannië binnenviel, de tijd dat de grootouders van Christus geboren werden, was er een sprong voorwaarts in de beschaving van Japan, die enkele eeuwen later zijn hoogtepunt vond in het feit dat één enkele stam daadwerkelijk zijn gezag vestigde en een hoofdstad stichtte in het zuiden van wat nu de prefectuur Nara is.

Lang voordat er een schrift ontstond hadden de mensen al een rijke shinto mythologie ontwikkeld. Het Izumo Taisha heiligdom en de omgeving ervan waren de plaats van de verrichtingen van de halfgoden, de helden en heldinnen die in het shintoïsme vereerd worden. Deze verhalen zijn nog altijd populair bij Japanse kleine kinderen. Er is bijvoorbeeld het afschuwelijk achtkoppige monster dat deze hele streek terroriseerde totdat een dappere god er de strijd mee aanbond en het doodde in een woest gevecht. Nagai vereerde Shimane als heilige grond in zijn lagere schooltijd: het was de plaats waar de *Nihon-teki* geest (de zuivere Japanse geest) ontstaan was.

De geboorteplaats van Nagai ligt ten zuiden van de stad Izumo in de Shimane prefectuur en op ongeveer tien minuten rijden van de stad Mitoya. Het is een gehucht van een dozijn huizen, volledig verborgen tussen de lage bergen en sommige ervan hebben een strodak van miscanthus riet. Dertig jaar geleden zag men dergelijke huizen met strodaken overal op het Japanse platteland en zij zijn voorbeelden van volkskunst op haar best. Het strodak maakt dat de huizen koel zijn in de zomer en warm in de winter en gaat prachtig op in de rijstvelden. Maar de tijd van volkskunst die in alle rust werd beoefend is voorbij en de kosten voor het vernieuwen van

het stro betekende het einde van de meeste strodaken. Saburo Yasuda, die een neef is van Takashi Nagai, heeft het huis precies zo bewaard als in de jongensjaren van Nagai.

De ouders en grootouders van Nagai liggen dicht bij het huis begraven. Hun shinto grafstenen zijn van natuurlijke onbewerkte steen, in tegenstelling tot de fijn bewerkte granieten stenen die men in de Japanse begraafplaatsen ziet en die voornamelijk boeddhistisch zijn. Voor de shinto-godsdienst is de natuur heilig en dus wordt alles zo natuurlijk mogelijk bewaard. Grootvader en vader liggen nu vredig naast elkaar, maar wat een uitbarstingen zijn er in de familiegeschiedenis geweest! Grootvader Fumikata Nagai, was van samoerai afkomst en was meester in een lang bestaand beroep in Japan en China, *kampu yaku*, of Chinese kruidengeneeskunde. Hij kreeg de titel van dokter en oefende zijn praktijk uit in een landelijk plaatsje met de naam Tai, wat betekent: 'bron in de rijstvelden'. De slimme boeren beschouwden de kruiden en natuurmethoden van de dokter als bronnen van gezondheid en dr. Nagai leefde in voorspoed.

De eerstgeboren zoon van grootvader Fumitaka was Noboru, een naam die 'kalmte' betekent. Dat was hij allesbehalve! Zijn vader liet hem op zes verschillende scholen proberen, maar hij werd overal wegens zijn wilde gedrag weggestuurd. Wanhopig en tegen een hoge prijs huurde dr. Nagai een privé onderwijzer. Zijn zoon had het voor elkaar gekregen om onderwijzers aan zes scholen te ontmoedigen, terwijl zij schoolhoofden, hulp-leerkrachten en strakke schema's hadden om hen te ondersteunen. Nu nam hij het op tegen een enkele leraar en vol ijver zette hij zijn niet onbelangrijke talenten in voor die taak. De leraar verloor snel de moed en ging ervan door. Fumitaka, wat 'bevallige adel' betekent, was een man met klassiek oosters geduld. Hij verloor zijn